

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 5ον - ΑΡΙΘΜ. 95

19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1974

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ καθαρῶς ἐκκλησιαστικὸς καὶ ποιμαντικὸς χαρακτήρ τῆς διακονίας τῶν Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.....	2
Συνέρχεται ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Π.Σ.Ε. εἰς Ἀνατολικὴν Γερμανίαν.....	3
Αἱ ἀμβλώσεις καταδικάζονται ὑπὸ Κληρικῶν τῆς Ἀμερικῆς.....	4
Ἐξεδόθη ἐγχειρίδιον Ὁρθοδόξων Προσευχῶν εἰς διάλεκτον τῶν Ἑσκιμῶν.....	4
Σύντομα Νέα.....	5
Παράρτημα : Ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως Ἀθανασίου, Βοηθοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, λόγος ἐκφω- νηθεὶς τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου 1974, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχι- κῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.....	8

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
TÉLÉGR. ORTHODOXIA-GENÈVE * TÉL. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νὰ ἐνημερώνη τοὺς ἀναγνώστας της περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευομένας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μὲ ἀπλήν ἔνδειξιν τῆς προελεύσεως.

Ο ΚΑΘΑΡΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ
ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

Λόγω τῶν ἐκάστοτε δηλώσεων ὠρισμένων Ἱεραρχῶν ἐπὶ εἰδικῶν ἢ γενικῶν πολιτικῶν ζητημάτων, ὅπως καὶ ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὸν ἐσωτερικὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐστάλη πρὸς ὅλους τοὺς ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Ἱεράρχας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, συνοδικῆ ἀποφάσει, Πατριαρχικὸν Γράμμα, εἰς τὸ ὁποῖον τονίζονται ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς :

... Παρατηρήθη, ὅτι ἔνιοι τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Ἱερωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου προβαίνουσιν εἰς δηλώσεις καὶ ἐνεργείας ἐπὶ προκύπτων ἐκάστοτε εἰδικῶν καὶ γενικῶν πολιτικῶν ζητημάτων, ὡς καὶ ἐπὶ τοιούτων ἀφορώντων εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τῶν Ἀγίων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἐκ τῶν τοιούτων δ' ἐκδηλώσεων προκύπτουσι πολλάκις ἐπιπτώσεις εἴτε ἀδικοῦσαι γενικώτερα συμφέροντα, συναπτόμενα πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀναφύμενα ζητήματα, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τοὺς ἐκδηλουμένους ὑπ' ὄψει αὐτῶν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα πρὸς κατ' ἀξίαν ἐκτίμησιν ἐκάστης περιπτώσεως, εἴτε ἐμπλέκουσαι τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, θεωρουμένων πολλάκις τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν καὶ δηλώσεων ὡς ἀπηχουσῶν τὴν αὐτῆς ἀποψιν καὶ γνώμην, ὡς ἐκ τοῦ λόγου τῆς ἀμέσου ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτήσεως τῶν οὕτως ἐνεργούντων.

Θεωρηθέντος οὖν τοῦ ζητήματος τούτου συνοδικῶς καὶ ληφθέντων ὑπ' ὄψιν τῆς σοβαρότητος καὶ τοῦ πολλάκις καὶ πολλαχῶς ἐπιζημίου τοῦ πράγματος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τοιαῦται ἐνεργεῖαι ὑπερβαίνουσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστάσιν καὶ εὐθύνην τῶν ἐκασταχοῦ Ἱεραρχῶν, οἷς ἡ Ἐκκλησία ἐμπιστεύεται τὴν τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου διαποίμανσιν ἢ τινὰ ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν, ἔγνωμεν ὁμοφώνως ἐπιστῆσαι τὴν προσοχὴν ἀπάντων τῶν ἀγαπητῶν ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν Ἱερωτάτων Ἱεραρχῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, προτρέψασθαι τε τούτους ὅπως τούντεῦθεν ἐπιμελῶς ἀπέχωσι πάσης ἀναμίξεως καὶ ἐκδηλώσεως, τόσον ἐπὶ πολιτικῶν θεμάτων καὶ καταστάσεων, ὅσον καὶ ἐπὶ τοιούτων ἀναγομένων εἰς τὸν ἐσωτερικὸν βίον τῶν ἐπὶ μέρους Ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀποτείνωνται δ' ἐν περιπτώσεσιν ἀπτομέναις ἴσως τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησιαστικῆς εὐθύνης, πρὸς λήψιν πληροφοριῶν καὶ ὁδηγίων, εἰς τὸ Ἱερόν Κέντρον, ἐπιδηλοῦντες ὅτι σχετικαί τυχόν παραβάσεις θέλουσι τύχει τῆς ἀμέσου ἐπεμβάσεως τῆς Ἐκκλησίας, προβαίνουσης καὶ εἰς δημοσίαν ἔτι διάψευσιν καὶ ἀνακοίνωσιν ὅτι ὁ κατὰ παράβασιν τῶν ὁδηγίων αὐτῆς ἐνεργήσας οὐδεμίαν ἔχει, ἀπὸ γε τῆς θέσεως αὐτοῦ, πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότητα καὶ ἐξουσίαν.

Τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας ἀνακοινοῦμενοι καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ Ἱερότητι, διὰ τοῦ παρόντος πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν, προτρεπόμεθα ἅμα αὐτὴν ὅπως ἐντείληται καὶ πᾶσι τοῖς ὑπ'αὐτὴν ἵνα καὶ οὗτοι ἀναλόγως πολιτεύωνται...

ΣΥΝΕΡΧΕΤΑΙ Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ Π.Σ.Ε.

ΕΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Κατ'αὐτάς (17-23 Φεβρουαρίου) συνέρχεται ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐν Bad Saarow τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θά ἀσχοληθῇ μὲ τὰ θέματα τοῦ φυλετισμοῦ, ὑποσιτισμοῦ, τῆς προπαρασκευῆς τῆς συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. τὸ 1974 καὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως αὐτοῦ ἐν Djakarta τὸ 1975. Ἰδιαίτερον ὄλως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ συνέλευσις αὕτη τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ λόγῳ τῆς ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1973 ἀναθέσεως εἰς αὐτὴν, ὅπως καταλλήλως ἀπαντήσῃ εἰς τὸ Διάγγελμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Σχετικῶς πρὸς τὸ Διάγγελμα τοῦτο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1973:

"Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐγκαρδίως δέχεται τὸ σημαντικὸν τοῦτο διάγγελμα, ἐν εὐγνωμοσύνη διὰ τὴν πιστὴν συμμετοχὴν καὶ πλουσίαν συμβολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν."

Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Π.Σ.Ε., συνεργομένη δις τοῦ ἔτους, ἀποτελεῖται ἐξ 20 μελῶν. Ἐκ τούτων τρεῖς εἶναι Ὁρθόδοξοι : ὁ Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνης Μελίτων, Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Μητροπολίτης Λένινγκραντ Νικηόδημος καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Σόφιας Θεόδωρος Sabev.

ΑΙ ΑΜΒΛΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΟΝΤΑΙ

ΥΠΟ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ὁμάς ἐκ 14 κληρικῶν τῆς περιοχῆς τῆς Νέας Ὑόρκης προέβη προσφάτως εἰς ἔντονον ἀποδικομασίαν τῆς ἀποφάσεως, τὴν ὁποίαν τὸ Ἄνωτατον Δικαστήριον ("Ἀρειος Πάγος) τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς ἔλαβε πρό ἔτους ὑπέρ τῶν ἀμβλώσεων. Μεταξὺ τῶν κληρικῶν τούτων, προερχομένων ἀπὸ ἕξ διαφόρους ὁμολογίας, συγκατηριθμοῦντο Ἕλληνες καὶ ρῶσσοι ὀρθόδοξοι Ἱερεῖς.

Εἰς κοινὴν δῆλωσίν των, ἐχαρακτηρίζετο τὸ φαινόμενον τῆς ἀμβλώσεως ὡς "δημόσιον κακόν" καὶ "ὄχι ἀπλῶς ζήτημα ἰδιωτικῆς ἠθικῆς". Ἐτονίζετο ἐπίσης, ὅτι "αἱ ἐπιστῆμαι τῆς βιολογίας καὶ ἰατρικῆς βεβαιοῦν τὴν ἀρχὴν μιᾶς νέας καὶ ἰδιαιτέρας ζωῆς ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεως". Θά ἔπρεπε μᾶλλον, ὑπεγράμμιζον περαιτέρω οἱ 14 κληρικοί, νά καταβάλουν οἱ διάφοροι κοινωνικοὶ ὀργανισμοὶ συστηματικώτερας προσπάθειας πρὸς συμπαράστασιν καὶ ὑποστήριξιν γυναικῶν ἐν καταστάσει ἀνεπιθυμητοῦ ἐγγυμοσύνης, καὶ ὄχι νά υἱοθετηθῆται "ἡ ἀπαράδεκτος λύσις τῶν ἀμβλώσεων".

ἘΞΕΔΟΘΗ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΡΟΣΕΥΧΩΝ

Εἰς ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ ΤΩΝ ἘΣΚΙΜΩΝ

Ἐξοδόθη διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοῦ 1897 ἐγχειρίδιον Ὁρθοδόξων Προσευχῶν εἰς τὴν Ἰουπικὴν διάλεκτον τῶν Ἐσκιμῶν. Τὸ ἐγχειρίδιον περιέχει : κείμενα παρασκευασθέντα καὶ τὰ ἔτη 1840-1850 ὑπὸ τοῦ π. J. Netsvetov, ἱεραποστόλου τῶν Ἐσκιμῶν, ὕμνους μεταφρασθέντας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ πολυάριθμα νέα λειτουργικὰ κείμενα μεταφρασθέντα προσφάτως ὑπὸ ὁμάδος νέων ἱεραποστόλων τοῦ Kwethluk Ἀλάσκας. Τὸ βιβλίον τοῦτο τῶν προσευχῶν καθίσταται σήμερον πολύτιμον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἐσκιμῶν τελεῖ τὴν θ. Λειτουργίαν εἰς τὴν Ἰουπικὴν διάλεκτον, τὰ δέ τέκνα των δέν ὁμιλοῦν ἄλλην γλῶσσαν κατὰ τὴν προσχολικὴν περίοδον.

Ἡ συλλογή αὕτη ἀποτελεῖ τήν δευτέραν ἰουπικὴν ἔκδοσιν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀλάσκας. Ἡ πρώτη ἦτο ἔκδοσις ἀποσπασμάτων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἐν Ἀλάσκᾳ Ὁρθόδοξος Ἱεραποστολή προγραμματίζει τώρα καί ἔκδοσιν τῶν κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἀναγινωσκομένων περιοπῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὡς καί πλήρους ψαλτηρίου. Ὑπὸ παρασκευῆν εὐρίσκεται ἐπίσης ἡ μετάφρασις τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῶν Χριστουγέννων, τῶν Θεοφανίων, τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Ἑβδομάδος καί τοῦ Πάσχα. Ὁ μεταφραστής τῶν κειμένων τούτων εἶναι ὁ ὑποδιάκονος Μιχαήλ Oleska, τοῦ Κοινστικοῦ Κολλεγίου τοῦ Kuskokwim.

Ἡ σημαντικὴ αὕτη προσπάθεια, ὅπως καταστοῦν προσιτοί εἰς τοὺς Ἑσκιμῶους οἱ θησαυροὶ τῆς Ὁρθόδοξου Λειτουργίας ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν τῶν αὐτοχθόνων νὰ διατηρήσουν ζωντανὴν τὴν πνευματικὴν καί γλωσσικὴν τῶν κληρονομίαν, ἰδίως κατὰ τὴν παροῦσαν κρίσιμον περίοδον τὴν ὁποίαν διέρχεται ἡ ἰουπικὴ διάλεκτος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδρύθη πρὸ ἔτους καί ἡ Ὁρθόδοξος Ποιμαντικὴ Σχολή St. Herman ἐν Kenai Ἀλάσκας, ὅπου ἡ διδασκαλία γίνεται εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἰθαγενῶν. Ἄν καί δέν ὑπάρχουν πρὸς τὸ παρὸν ἀκριβῆ στατιστικὰ δεδομένα, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὁρθόδοξων Ἑσκιμῶων, οἱ ὅποιοι διαθέτουν σήμερον 81 κοινότητας, φαίνεται νὰ εἶναι ἀρκετὰ σημαντικὸς.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΝΕΑ

Συνῆλθεν ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὁρθόδοξων καί Παλαιοκαθολικῶν.

Πρὸ ἑβδομάδος συνῆλθεν εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Μονῆς Πεντέλης ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὁρθόδοξων καί Παλαιοκαθολικῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἔλαβε κυρίως ἀποφάσεις ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, τὰ ὅποια ἀφοροῦν τὴν ὀργάνωσιν καί τὸν τρόπον διεξαγωγῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου. Ὀρίσθη ἐπίσης, ὅπως ἡ νέα συνέλευσις τῆς Ἐπιτροπῆς λάβῃ χώραν κατὰ τὸν προσεχὴ Σεπτέμβριον εἰς Λουκέρνην τῆς Ἑλβετίας. Ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν Μονὴν Πεντέλης συνῆλθε τὸν παρελθόντα Ἰούλιον ἡ Μικτὴ Θεολογικὴ Ἐπιτροπὴ Ὁρθόδοξων καί Παλαιοκαθολικῶν (βλ. Ἐπίσκεψις ἄρ. 81), ἥτις ἐκήρυξε λήξαν τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον τοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὁρθόδοξου καί Παλαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἱερωσύνη ἐξ ἐπόψεως οἰκουμενιστικῆς ὡς θέμα συνεδρίου ἐν Γερμανίᾳ.

Ἀπό 19ης μέχρι καί 22ας Φεβρουαρίου θά συνέλθῃ εἰς τήν Ἀκαδημίαν Thomas-Morus ἐν Bensberg παρά τήν Κολωνίαν συνέδριον πρός μελέτην καί συζήτησιν τοῦ κειμένου "Ἡ Ἱερωσύνη ἐξ ἐπόψεως οἰκουμενιστικῆς", τό ὁποῖον κατήρτισε πολυμελής σύσκεψις τῆς Ἐπιτροπῆς "Πίστης καί Τάξις" τοῦ Π.Σ.Ε. τό 1972 ἐν Μασσαλίᾳ. Τό συνέδριον τοῦτο ὀργανοῦται μερίμνη τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας, κύριος δέ ὁμιλητής κατ'αὐτό θά εἶναι ὁ Μητροπολίτης Τρανουπόλεως Δαμασκηνός, ὁ ὁποῖος θά παρουσιάσῃ ὀρθόδοξον τοποθέτησιν ἐπί τοῦ ὡς ἄνω κειμένου. Ἄλλοι εἰσηγηταί εἰς τό συνέδριον τοῦτο θά εἶναι οἱ καθηγ. G. Rühbach, R. Thaut καί W. Beinert, θά παραστῆ δέ καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κολωνίας Καρδινάλιος Ἰωσήφ Hoeffner.

Τό "Ζῆν ἐν κοινωνίᾳ" ὡς θέμα συμποσίου τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ὀρθοδόξου Ἀδελφότητος.

Ἡ ἐν Γαλλίᾳ Ὀρθόδοξος Ἀδελφότης πραγματοποιεῖ συγκέντρωσιν τήν Κυριακὴν τῆς Ὀρθοδοξίας, 3ην Μαρτίου, εἰς Moulin de Senlis/Montgeron τῆς Γαλλίας. Θέμα πρός συζήτησιν κατὰ τήν συγκέντρωσιν ταύτην θά εἶναι τό "Ζῆν ἐν κοινωνίᾳ". Αἱ συζητήσεις θά διεξαχθοῦν ἐπί στρογγυλῆς τραπέζης καί θά συμμετάσχουν πολλοί Ὀρθόδοξοι θεολόγοι, μεταξύ ἄλλων δέ καί ὁ καθηγητής τοῦ Ὀρθοδόξου Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων "Ἅγιος Σέργιος" Πρωτοπρεσβύτερος Βόρις Bobrinskoy.

Ἡ ἐν λόγῳ Ἀδελφότης ἰδρύθη περί τό 1960, εἰς τὰ ἰδρυτικά δέ μέλη αὐτῆς συγκαταριθμοῦνται ἐκτός τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Βόριδος Bobrinskoy, οἱ καθηγηταί Παῦλος Εὐδοκίμωφ (+), Olivier Clément, Nicola Lossky κ.ἄ.

Ἐκυκλοφόρησε τό 1ον τεῦχος τοῦ δελτίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀδελφότητος Βελγίου.

Ἐκυκλοφόρησε μόλις τό ὑπ'ἀριθμόν 1 τεῦχος τοῦ γαλλιστί ἐκδιδομένου διμηνιαίου "Δελτίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀδελφότητος Βελγίου" (Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1974). Τό πρῶτον τοῦτο τεῦχος περιέχει τό ἱστορικόν τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐν λόγῳ Ἀδελφότητος, ἐνημερωτικὰς πληροφορίας ἐπί τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί εἰδήσεις διὰ τήν ἐν γένει Ὀρθόδοξον ἐν Βελγίῳ πνευματικὴν κίνησιν καί τὰς δραστηριότητας τῆς Ἀδελφότητος.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀδελφότης Βελγίου ἰδρύθη τήν 22αν Σεπτεμβρίου 1973 κατόπιν σχετικῆς προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας κατὰ τό 1ον Συνέδριον τῆς Ὀρθοδόξου Νεολαίας τοῦ Βελγίου, τό ὁποῖον ἐπραγματοποιήθη τόν Ὀκτώβριον τοῦ 1972 εἰς Bruges μέ συμμετοχὴν 200 περίπου νέων.

Συνάντησις τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καί τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης.

Διά τρίτην φοράν ἐντός τῆς τελευταίας τριετίας συνηντήθησαν ἀντιπρόσωποι τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καί τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ Ἐπισκοπικοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης. Ἡ συνάντησις αὕτη ἔλαβε χώραν τήν 6ην καί 7ην Φεβρουαρίου εἰς Ζυρίχην Ἑλβετίας. Σκοπός τῆς συνελεύσεως ἦτο κυρίως ἡ ἀμοιβαία ἐνημέρωσις καί ὁ συντονισμός τῶν δραστηριοτήτων καί ἐργασιῶν τῶν δύο τούτων ὀργανισμῶν. Θέμα συζητήσεως ἀπετέλεσεν ἐπίσης ἡ προπαρασκευή τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (Nyborg VII) διά τόν προσεχῆ Σεπτέμβριον ἐν Engelberg Ἑλβετίας, ὡς καί τῆς Συνόδου τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἐπισκόπων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας διά τόν προσεχῆ Ὀκτώβριον εἰς Ρώμην.

Τό Συμβούλιον Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν συγκροτοῦν 100 Ἐκκλησίαι ἐξ 24 χωρῶν, εἰς δέ τό Ἐπισκοπικόν Συμβούλιον Εὐρώπης συμμετέχουν τοπικαί Ἐκκλησίαι ἐξ 23 χωρῶν.

Σημαντική δωρεά πρός τόν Ἰ. Ναόν τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐδωρήθη προσφάτως εἰς τόν Ἰ. Ναόν τοῦ Ἀγ. Ἀποστόλου Παύλου τοῦ ἐν Chambésy Γενεύης Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διά τὰς λατρευτικάς αὐτοῦ ἀνάγκας, τό ποσόν τῶν ἐκατὸν χιλιάδων ἑλβετικῶν, φράγκων. Τό σημαντικόν τοῦτο ποσόν προσέφερε, διά διαθήκης, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ συζύγου αὐτῆς Γερασίμου ἡ αἰοίδημος Μαρία Λιβαδά.

Ὁ Ναός τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου εὐρίσκεται ὑπό ἀνέγερσιν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1973. Εἶναι χωρητικότητος 350 καθημένων ἢ 700 ὀρθίων, διαθέτων τούς ἀναγκαιούντας βοηθητικούς χώρους, ὡς καί κρύπτην κἀτωθεν τοῦ Ἰ. Βήματος. Ἡ ἀρχιτεκτονική τοῦ Ναοῦ τούτου ἐμπνέεται ἀπὸ τήν παράδοσιν τῆς ὀρθοδόξου ναοδομίας, ἀποφεύγουσα ὁμῶς τήν δουλικήν μίμησιν παλαιῶν προτύπων καί ἐπιδιώκουσα ἔκφρασιν σύγχρονον εἰς τήν διαμόρφωσιν τοῦ λατρευτικοῦ χώρου. Τά ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου προβλέπεται, ὅτι θά τελεσθοῦν ἐντός τοῦ τρέχοντος ἔτους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως Ἀθανασίου, Βοηθοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ 30ῇ Ἰανουαρίου 1974, ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

(Σκέψεις ἐπὶ τῆς ἐννοίας, τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς παιδείας)

"Βίος ἔοικε πανηγύρει· ὡς οὖν εἰς ταύτην οἱ μὲν ἀγωνιούμενοι, οἱ δὲ κατ'ἐμπορίαν οἱ δὲ γε βέλτιστοι ἔρχονται θεαταί· οὕτως ἐν τῷ βίῳ, οἱ μὲν ἀνδραποδώεις πλοῦτου θηρευταί, οἱ δὲ φιλόσοφοι τῆς ἀληθείας".

Ὁ Πυθαγόρας, ἐπιθυμῶν νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν φιλόσοφον εἰδικῶς καὶ γενικώτερον τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον ἔλεγεν, ὅτι ἡ ζωὴ ὁμοιάζει μὲ πανηγύριν· ὅπως λοιπὸν εἰς αὐτήν, ἄλλοι μὲν ἔρχονται διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοι διὰ νὰ ἐμπορευθοῦν καὶ ἄλλοι, οἱ καλλίτεροι, διὰ νὰ μείνουν θεαταί, οὕτω καὶ εἰς τὴν ζωὴν, οἱ μὲν δουλοπρεπεῖς κυνηγοῦν τὸν πλοῦτον, οἱ δὲ φιλόσοφοι τὴν ἀλήθειαν.

Πραγματικῶς, ἡ φιλολογία προϋποθέτει θεωρίαν τ.ἔ. θέασιν ἐποπτικὴν τῶν φαινομένων. Καὶ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἐποπτεῖαν ὁ φιλόσοφος πρέπει νὰ μείνῃ θεατῆς, ἔξω τῆς δράσεως, ὅπως μένει καὶ ὁ θεατῆς τῶν ἀγῶνων. Μίαν τοιαύτην στάσιν, διευκολύνει πρακτικῶς ἡ ἀπόστασις ἐν τῷ χώρῳ. Ἡ θεωρία ὁμως προϋποθέτει καὶ κρίσιν ἀντικειμενικὴν διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται καὶ μία ἀπόστασις ἐν τῷ χρόνῳ. Ἀπαιτεῖται καιρὸς διὰ νὰ ἀπομακρυνθῇ ὁ φιλόσοφος ἀπὸ τὰ γεγονότα, οὕτως, ὥστε νὰ μείνῃ θεωρὸς γαλήνιος, ἀμέτοχος τοῦ πάθους τὸ ὅποῖον κατέχει τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι τὰ ζοῦν διὰ νὰ ἀναλογισθῇ αὐτὰ καὶ νὰ ἀντιληφθῇ τὰς ἰδέας αἱ ὁποῖαι τὰ κινοῦν (1).

Τὸ ἀνωτέρω χωρίον τοῦ Πυθαγόρου διττῶς σχετίζεται πρὸς τὴν σημερινὴν ἐορταζομένην μνήμην τῶν τριῶν Μεγάλων Διδασκάλων καὶ Ἱεραρχῶν. Ἀφ' ἐνός δεικνύει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἔχομεν τὴν ἀπαιτούμενην χωρικὴν καὶ χρονικὴν ἀπόστασιν, ἵνα ἐρευνήσωμεν τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον των, ἀφ' ἑτέρου χαρακτηρίζει πῶς τὰς περιλάμπρους αὐτῶν προσωπικότητας καὶ συνδέεται πρὸς τὴν ἐννοιολογικὴν διεύρυνσιν τῆς ἐορτῆς αὐτῶν ταύτης κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τρίτης δεκαετίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος.

1. Πρὸβλ. Π.Α. Μιχαηλῆ, Αἰσθητικὰ θεωρήματα, Ἀθῆναι 1962, I, 3-4.

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,
Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν Χορεία,
Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Τὸν ΙΑ' αἰῶνα ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ, τῆ εἰσηγήσει τοῦ Μητροπολίτου Εὐχαΐτων Ἰωάννου Μαυρόποδος ἡ 30ῆ Ἱανουαρίου ὡς ἡμέρα, καθ' ἣν θά ἐορτάζεται ἡ μνήμη τῶν τριῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Τότε κατέπαυσαν αἱ συζητήσεις τῶν πιστῶν, περὶ τοῦ ποῖος ἐκ τῶν τριῶν πατέρων εἶναι μεγαλύτερος διδάσκαλος (1).

Ἡ Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ὄρισε τὸν ὑποφαινόμενον, ὅπως εἴπη τὸν προσήκοντα εἰς τὴν λαμπρὰν ἐορτὴν λόγον. Ποῖος λόγος ὅμως εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑμνήσῃ "τούς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου θεότητος"; Τί νὰ εἴπη τις ἐκ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου των καὶ τί νὰ παραλείψῃ; Εἴκοσι πέντε τόμους ἐν τῇ Πατρολογία τοῦ Migne καταλαμβάνουν τὰ συγγράμματά των, εἰς δέκα ἕξ αἰῶνας ἐκτείνεται ἡ ἐπίδρασις των ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὴν αἰωνιότητα προβάλλεται ὁ ἅγιος βίος καὶ ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ δρασὶς των. Πλουσία ἡ περὶ αὐτοὺς βιβλιογραφία. Διὸ καὶ ὁ ἱερός οὗτος ἄμβων ἐθεώρησε σήμερον καλόν, ὅπως περιορισθῇ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν σκέψεών των περὶ τῆς παιδείας, ἐρευνῶν πρῶτον τὴν ἐννοίαν καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς καὶ δεῦτερον τὸν χαρακτῆρα, ὃν δέον νὰ ἔχῃ αὕτη, πεπεισμένος, ὅτι μία τοιαύτη προσπάθεια θά ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς σημερινῆς ἐορτῆς, ἐφ' ὅσον ὠρίσθη ὅπως ἡ ἐορτὴ τῶν τριῶν Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων πανηγυρίζεται ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν ἰδρυμάτων ὡς ἐορτὴ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

Οἱ ἐνήλικες ἀνεκάθεν καταβάλλουν προσπάθειαν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἀνηλίκων. Ὡς ὀρμεμφύτως πράττουν καὶ τὰ ζῶα διὰ νὰ προφυλάξουν καὶ νὰ διδάξουν τὰ νεογνά των, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, κατ' ἀρχάς μὲν ἐκ τυφλῆς ὀρμῆς, εἶτα δὲ βαθμηδὸν ἐνσυνειδήτως καὶ διὰ πράξεων βουλητικῶν καθώρισε σειρὰν ἐνεργειῶν καὶ μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκει νὰ καταστήσῃ τὸν νεαρὸν ἄνθρωπον ἱκανόν, ὅπως ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμὸν του. Ἡ ἐνσυνείδητος αὕτη ἐνέργεια, ἣτις διεισορφήθῃ εἰς κοινωνικὴν λειτουργίαν καλεῖται ἐκπαίδευσις (2). Ἡ λέξις λοιπὸν παιδεία σημαίνει τὴν ἀνατροφὴν νέων ἀνθρώπων, τὴν συστηματικὴν καθοδήγησιν, μόρφωσιν, ἡ ὁποία δίδεται εἰς τὴν νεότητα (καὶ ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ καὶ εἰς τοὺς μεγαλυτέρους) ὡς προετοιμασία διὰ τὴν ζωὴν. Σημαίνει ἐπίσης τὴν ἐξέλιξιν ἢ καλλιέργειαν τῶν ἱκανοτήτων, τὴν διαμόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐρμηνειῶν ἡ πρώτη ἀναγέται εἰς τὸν ΙΣΤ', ἐνῶ ἡ δευτέρα πιθανῶς εἰς τὸν ΙΘ' αἰῶνα.

Οἱ ἐπιστήμονες κατὰ διαφόρους τρόπους ὀρίζουν τὸν σκοπὸν τῆς παιδείας. Οὕτω κατὰ τοὺς μὲν ἡ κοινωνία διὰ τῆς παιδείας προσπαθεῖ νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν της προσιτὴν εἰς ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς, ἵνα καὶ αὐτὰ ἀκολούθως ἐνεργῶς μετέχωσιν εἰς αὐτήν. Προσπαθεῖ νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν πολιτισμὸν της, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὄρων καθ' οὓς δέον νὰ ζῶσιν. Καὶ ὅταν μὲν ὁ πολιτισμὸς οὗτος θεωρῆται ὡς τι τελικῶς διαμεμορφωμένον, προσπαθεῖ νὰ ἐγκεντρίσῃ αὐτόν

1. Γ.Α. Γαλίτη, Σύγχρονοι ἐρμηνευτικαὶ τάσεις καὶ οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, Θεσσαλονίκη, 1971, ΙΙ.
2. Πάπυρος-Λαρούς, Ἐκπαίδευσις, Πάπυρος-Λαρούς, Γενικὴ Παγκόσμιος Ἐγκυκλοπαιδεία 6 (1964) 131.

εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀναπτυσσομένων, ὅταν δέ θεωρῆται οὗτος ὡς τι ἐν ἐξελίξει εὐρισκόμενον ἀνατρέφει τοὺς ἀναπτυσσομένους κατὰ τρόπον οὐχὶ μόνον νά προσλαμβάνουν αὐτόν, ἀλλὰ νά τόν κρίνουν καί νά τόν τελειοποιοῦν (1). Ἄρα σκοπός τῆς παιδείας εἶναι ἡ μετάδοσις τοῦ πολιτισμοῦ.

Κατὰ τοὺς δέ (ὡς τόν H. Dent) ὁ σκοπός τῆς παιδείας διαβλέπεται εἰς τὰς πολιτικὰς καί κοινωνικὰς μεταβολάς. Ὁ H. Read θεωρεῖ ὡς σκοπὸν τῆς παιδείας μίαν ἐξισορρόπησιν μεταξὺ τῆς μοναδικότητος τοῦ ἀτόμου καί τῆς ἐνότητος τῆς κοινωνίας. Ὁ F.C. Harpold νομίζει, ὅτι βασικὸν καθῆκον τῆς παιδείας εἶναι ἡ μόρφωσις τοῦ τύπου τῶν ἀνδρῶν καί γυναικῶν, τὸν ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἐκάστη ἐποχὴ. Ποῖος ὁμως εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θά καθορίσῃ τὸν ἀπαιτούμενον τύπον;

Ὁ προσεκτικότερον ἐρευνήσας τὸ θέμα C.E.M. Jod ὑποστηρίζει, ὅτι σκοπός τῆς παιδείας εἶναι : 1. νά καταστήσῃ ἓνα νέον ἢ μίαν νέαν ἱκανοῦς διὰ νά ἀποκτήσουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν, 2. ἐξοπλίσῃ αὐτοὺς ὡς μελλοντικούς πολίτας τῆς δημοκρατίας, 3. βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ νά ἀναπτύξουν τὰς φυσικὰς τῶν ἱκανότητας καί ζήσουν εὐτυχισμένοι.

Βεβαίως θά ἦτο λυπηρὸν ἐάν τις ἐλησμόνει τὰς ὑπὸ τῆς παιδείας παρεχομένας δυνατότητας πρὸς κατάσβεσιν τῆς φιλογνωσίας.

Τέλος μία τῶν συνηθεστέρων ἀπαντήσεων εἰς τὸ ἐρώτημα διατείνεται : Ὁ πραγματικὸς σκοπός τῆς παιδείας εἶναι νά καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ (W.G. Godwins). Δέν εἶναι ὁμως αὐτονόητον κατὰ τὸν T.S. Eliot (2) ὅτι ὁ πεπαιδευμένος εἶναι εὐτυχέστερος ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον. Ὁ ἔχων συνείδησιν τῆς ἐλλειποῦς παιδείας αὐτοῦ, αἰσθάνεται ἀνικανοποίητος, ἐάν φιλοδοξῆ νά διαπρέψῃ, ἐκεῖ ὅπου δέν εἶναι ἱκανός. Μερικοὶ εἶναι ἀνικανοποίητοι, διότι ἐλέχθη αὐτοῖς, ὅτι περισσότερα μόρφωσις θά κατέστη αὐτοὺς εὐτυχέστερους. Πολλοὶ μεταξὺ ἡμῶν εἶναι δυσαρεστημένοι κατὰ τῆς παλαιότερας γενεᾶς, κατὰ τῶν σχολῶν καί πανεπιστημίων ἡμῶν, διότι ταῦτα δέν ἔχουν πράξει περισσότερα δι' ἡμᾶς. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ δυνάμεθα νά ὠραιοποιήσωμεν τὰ σφάλματα καί δικαιολογήσωμεν τὰς ἀποτυχίας μας. Ἐάν ἐξ ἄλλου φθάσῃ τις εἰς ἓν ἀνώτερον μορφωτικὸν ἐπίπεδον ἀπὸ τὸ τῶν ἀνθρώπων τῆς καταγωγῆς του, τῶν ὁποίων τὰ ἦθη καί αἱ κλίσεις εὐρίσκονται εἰσέτι εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ, τότε δύναται τοῦτο νά προκαλέσῃ εἰς αὐτόν μίαν διχοστασίαν, ἡ ὁποία δέν ἀφήνει αὐτόν εὐτυχῆ καί ἂν ἔτι διαθέτῃ τὰ πρὸς ἀνωτέραν μόρφωσιν, ἡ ὁποία τὸν βοηθεῖ πρὸς μίαν εὐτυχέστεραν καί βαρυσύμαντον ζωὴν. Προσέτι ἐάν τις μορφωθῆ περισσότερον ἀπὸ ὅτι αἱ ἱκανότητες αὐτοῦ ἐπιτρέπουν, τοῦτο δύναται νά ἀποβῆ πρὸς καταστροφὴν του. Διότι ἡ μόρφωσις εἶναι ἓν φορτίον, δύναται νά ἐπιφορτίσῃ εἰς ἓν πνεῦμα περισσότερα ἀπὸ ὅτι τοῦτο δύναται νά φέρῃ. Τόσον λοιπὸν ἡ μεγάλη μόρφωσις, ὅσον καί ἡ ἐλαχίστη δύναται νά καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον δυστυχῆ.

1. Κατὰ τὸν τόμον "The Churches Survey their Task", τὸν ἐκδοθέντα ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ συνεδρίου περὶ ἐκκλησίας, κοινωνίας καί κράτους κατὰ τὸ 1937.
2. T.S. Eliot, Zum Begriff der Kultur (Rowohlts Deutsche Enzyklopädie 136), Φραγκφούρτη 1961, 107-113, Πρβλ. Β. Ἀντωνιάδου, Ἐγχειρίδιον κατὰ Χριστὸν Ἡθικῆς, Ἐν Κων/πόλει 1927, I, 185.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων ἐξάγεται, ὅτι ἡ παιδεία εἶναι τι τὸ ὁποῖον ἐργάζεται σήμερον διὰ τὴν αὔριον, τι τὸ ὁποῖον μοχθεῖ κατὰ τὸ παρὸν διὰ τὸ μέλλον. Εἶναι δέ γνωστόν, ὅτι τὸ ποιόν τῆς συγκομιδῆς ἐξαρτᾶται οὐκ ὀλίγον ἐκ τοῦ τῆς σπορᾶς "οὐ γὰρ ἐξ ἀκωνιδῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδέ ἐκ βᾶτου τρυγῶσι σταφυλήν" (1).

Εἶδομεν ἐν συνόψει τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς παιδείας. Ἄς ἐξετάσωμεν ὁμως τώρα καὶ τὸν χαρακτήρα, τὸν ὁποῖον δέον νὰ ἔχη αὕτη, ἵνα ἐπιτύχη τοῦ σκοποῦ της.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὰ θαύματα τῆς τεχνικῆς καὶ αἱ καταπληκτικαὶ ἐπιτυχίαι τῆς τεχνολογίας τῆς διαστημικῆς ἡμῶν ἐποχῆς κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν παιδείαν ὀφείλονται. Ἡ παιδεία ὁμως, ἡ ὀδηγοῦσα τὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν διαρκῶς ἀνοδικὴν πορείαν αὐτῆς ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἀναφερθέντων καὶ ἐκ τοῦ ποιοῦ τῶν φορέων ἢ τῆς φύσεως αὐτῆς προερχομένων κινδύνων, ἐγκυμονεῖ πλείστους ἐτέρους διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν αὕτη χωλαίνῃ εἰς τὸν χαρακτήρα της. Ὅταν δέν εἶναι μόρφωσις (2), ἀλλὰ μόνον παιδεία τ.ἔ. ἐκπαίδευσις τοῦ ψυχροῦ ἐγκεφάλου, τὸν ὁποῖον ἀντικαθιστᾷ σήμερον ἐν μέρει ὁ ἠλεκτρονικὸς τοιοῦτος, καὶ ὄχι καὶ τῆς ψυχῆς. Ὅταν εἶναι παιδεία μόνον τοῦ λόγου καὶ ὄχι καὶ τῆς καρδίας.

Μία τοιαύτη ὑπερτροφία τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος εἰς βάρος τῆς καρδίας ὠδήγησε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ὑπατον ἐσφορισμὸν, εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ θεοῦ, τὴν ὁποῖαν ὁμως ἐξαγοράζει οὗτος ἀκριβᾶ διὰ τῶν εἰδώλων καὶ φαντασμάτων, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθεῖ νὰ ζωογονήσῃ τὸν κόσμον αὐτοῦ (3). Εἰς τὴν θέσιν τῆς πίστεως πρὸς τὸν θεὸν εἰσέρχεται ἡ πίστις εἰς ὠρισμένα γῆϊνα ἀντικείμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος-καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον- μεταβιβάζει τὴν ὅλην ἰσχύν καὶ ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀληθοῦς ἀπολύτου. Τοῦτο εἶναι τὸ φαινόμενον τῆς διαμορφώσεως τῶν εἰδώλων, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται κυρίως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἸΗ' αἰῶνος καὶ εἶναι, ὁ ἔρωσ, ἡ φύσις, ἡ τέχνη, ἡ ἐπιστήμη, ἡ πρόοδος, ἡ μηχανή, τὸ κράτος καὶ ἄλλα πολλά. Οὐδέν τῶν εἰδώλων τούτων δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἀναγκοβουλίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ἀληθές ἀπόλυτον. Διὸ καὶ τὸ ἓν εἶδωλον κρημνίζει τὸ ἕτερον. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι προσδώσεως ἀπολύτου ἀξίας εἰς πεπερασμένα ὄντα ὀφείλουν νὰ μείνουν τεχνηταί. Καὶ ἀφοῦ ὅλαι αἱ ἀξίαι ἐδοκιμάσθησαν ὡς εἶδωλα καὶ ἀπεδείχθησαν, ὡς πλάνα, ἐμφανίζεται τελικῶς ὁ κατὰ πασῶν τῶν ἀξιῶν στρεφόμενος μηδενισμὸς (4) μεθ' ὧν τῶν ὀλεθρίων ἐπακολουθημάτων αὐτοῦ, τοῦ ἄγχους,

1. Λουκ. 6,44. Ματθ. 7,16.

2. Ἡ λέξις μόρφωσις ἐκ τοῦ μορφή, ταυτίζεται πολλάκις ἐσφαλμένως μετὰ τῆς λέξεως παιδεία ἐξ ἧς δέον νὰ διακρίνηται, ὡς δηλοῦσα τὴν ὀλοκληρωμένην, τὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον φυσικῶν προσιδούσαν παιδείαν.

3. A. Müller-Armack, Das Jahrhundert ohne Gott, Μύνστερ 1948, 54 κ.ἔ.

4. H. Sedlmayr, Die Revolution der modernen Kunst (Rowohlts Deutsche Enzyklopädie I), Ἀμβούργον 1955, 93-94. Τοῦ αὐτοῦ, Der Tod des Lichtes, Σλατσβοῦργον 1964, 110.

τοῦ ἀδιεξόδου καί τοῦ χάους. Καί τοῦτο εἶναι φυσικόν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει μέν τήν ἐλευθερίαν νά ἀρνηθῆ τήν πίστιν, πλὴν ὅμως εἶναι ἀνίκανος νά ζήσῃ ἀνευ ὑπερβατικότητος, ἢ διὰ νά χρησιμοποιήσῃ τήν ἔκφρασιν τοῦ γερμανοῦ φιλοσόφου τοῦ πρωΐμου ρωμαντισμοῦ Franz von Baader "δέν ὑπάρχει καί δέν ὑπῆρξε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δέν προσφέρει θυσίαν εἰς τόν Θεόν ἢ τό εἶδωλόν του".

Ἡ ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς διὰ παραδειγμάτων ὅποια φρικαλέα ἐγκλήματα διεπράξε καί διαπράττει ὁ δικαίως διὰ τὰς κατακτήσεις αὐτοῦ ἐναμβρυνόμενος πεπαιδευμένος ἄνθρωπος, ὁ homo sapiens. Ἐγκλήματα διαπραττόμενα πολλάκις μετὰ πάσης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καί σατανικότητος εἰς τούς τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας καί προσωπικότητος τῆς θρησκείας, τῆς τέχνης, τῆς πολιτικῆς, τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς φύσεως καί τοῦ περιβάλλοντος καί ἀλλαχοῦ. Φύτυχως ἀκούονται φωναί, ὅτι μία τοιαύτη πορεία τοῦ ἀνθρώπου συνεχιζομένη θά τόν ὀδηγήσῃ εἰς τήν αὐτοεξόντωσίν του.

Ἐπάρχει φρικτότερον ὄν καί ἐπικινδυνωδέστερον διὰ τήν κοινωνίαν, εἰς οἵανδήποτε τάξιν αὐτῆς καί ἂν εὐρίσκειται, ἀπό τόν πεπαιδευμένον ἀλλ' ἄπιστον ἄνθρωπον; Ἀσφαλῶς ὄχι. Καί τοῦτο εἶναι φυσικόν, διότι δι' αὐτόν δέν ὑφίσταται οὔτε θεῖος, οὔτε ἀνθρώπινος φραγμός ἀναχαιτίζων ἐκ τῆς πραγματώσεως τῶν ἀπανθρώπων πολλάκις διαλογισμῶν του. Πῶς δύναται νά ὀνομασθῆ ὁ τοιοῦτος; Πεπαιδευμένος; Μάλιστα. "Ὅχι ὅμως καί μεμορφωμένος. Οὗτος δέν εἶναι μορφωμένος, ἀλλά, ἐπιτραπήτω μοι ἡ ἔκφρασις, παρα-μορφωμένος τ.ἔ. ἡμιάνθρωπος, ἀπομακρυνθεῖς ἐκ τοῦ κάλλους τοῦ ὀλοκληρωμένου, τοῦ πραγματικοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὁ μυθολογούμενος πόντιος δαίμων Γλαῦκος (1) καί ὡς τοιοῦτος ἄσχημος καί ὡς ἄσχημος ἀποκρουστικός, ἀποφευκτέος. Καί ἐάν δύναται τις νά δεχθῆ τό αἰσθητικῶς ἄσχημον (2), ὡς ἐνδιαφέρον, δέν δύναται νά πράξῃ τό αὐτό καί διὰ τό ἀνθρωπιστικῶς ἄσχημον.

Οὕτω καθίσταται σαφές, ὅτι ἡ ὀλοκληρωμένη παιδεία τ.ἔ. ἡ μόρφωσις δέον νά στρέφηται τόσον πρός τό πνεῦμα, ὅσον καί πρός τήν ψυχήν. Καί ἐάν ἡ παιδεία τοῦ πνεύματος ὀδηγῆ πρός τήν ἐπιστήμην, ἡ παιδεία τῆς ψυχῆς ὀδηγεῖ πρός τήν θρησκείαν.

-
1. "Ὡσπερ οἱ τόν θαλάττιον Γλαῦκον ὀρῶντες οὐκ ἂν ἔτι ραδίως αὐτοῦ ἴδοιεν τήν ἀρχαίαν φύσιν, ὑπό τοῦ τὰ τε παλαιά τοῦ σώματος μέρη τὰ μέν ἐκκεκλάσθαι, τὰ δέ ἐκτετριφθαι καί πάντως λελωβῆσθαι ὑπό τῶν κυμάτων, ἀλλὰ δέ προσπεφυκέναι, ὄστρεά τε καί φυκία καί πέτρας, ὥστε παντί μᾶλλον θηρίῳ εἰοικέναι ἢ οἷος ἦν φύσει" Πλάτωνος, Πολιτ. 10, 611D. Πρβλ. Β. Ἀντωνιάδου, "Ἐργ. μνημ. I, 48.
 2. Περί τῆς αἰσθητικῆς κατηγορίας τοῦ αἰσθητικῶς ἄσχημου ἴδε Π.Α. Μιχαελῆ, Αἰσθητικὴ θεώρησις τῆς βυζαντινῆς τέχνης, Ἀθήνα 1946, 218-220. H. Sedlmayr, Kunst und Wahrheit (Rowohlts Deutsche Enzyklopädie 71) Ἄμβουργον 1959, 128-130.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Οἱ σήμερον ἑορταζόμενοι τρεῖς μεγάλοι Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐκτεθέντων διὰ τῆς γεφυρώσεως τοῦ χάσματος, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε μέχρι τῆς ἐποχῆς των μεταξύ ἀφ' ἑνὸς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, τῆς στηριζομένης εἰς τὸν λόγον καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῆς στηριζομένης εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ὡς τὴν κυριωτέραν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν. Οὕτω δίδουν τὰς βάσεις τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ συνδέουν κατὰ τρόπον ἰδεώδη παιδείαν καὶ θρησκείαν, τὰς δύο αὐτὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἀχώριστα στοιχεῖα παντὸς μεγάλου πολιτισμοῦ. Διὰ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου των ἐφαρμόσαντες τὸ τοῦ ἀρχαίου σοφοῦ "πᾶσα ἐπιστήμη, χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία ἀλλ' οὐ σοφία λέγεται"(1), ἀνεδείχθησαν γνήσιοι ἀπόγονοι τοῦ γένους των καὶ προβάλλουν ὡς σύμβολον, ὡς ἀνέσπερος ἀστήρ καὶ δείκτης πορείας εἰς τὴν τεταραγμένην καὶ ἀγχώδη ἐποχὴν μας. Ἄς τοὺς ἀκολουθήσωμεν λοιπόν.

Γένοιτο.

1. Πλάτωνος, Μενέξ. 247Α. Πρβλ. Β. Ἀντωνιάδου, Ἔργ. μνημ. I, 185. II, 191.